

DİRİLİŞ DERGİSİ SÖYLEŞİ – Hasanali Yıldırım

Hükümetin Ne Yanında, Ne de Karşısında. Ama Hep Uzağında!

Hasanali Yıldırım (Yani Hasan Ali Yıldırım DEĞİL!)

[Diriliş](#) Saati Dergisi. Eylül Ekim 2017, Sayı. 35

- Âkif Ağabey’le ilk karşılaşmanız ve tanışmanız nasıl oldu?

Sene 1995. O dönemler rağbetteki konulardan biri durumundaki ‘Bilginin İslâmileştirilmesi’ kavramına dair uzunca bir yazı yazmıştım. Yazıda Faruki’nin bu adlandırmayla ne yapmak istediğini, bu kavramın bizzat kendisi tarafından zamanla nerelere götürüldüğünü; bu yaklaşımın İslâm dünyasında müspet ve menfi ne çeşit karşılıklar bulduğunu ve nihayetinde Türkiye’deki yansımalarını ele aldığım bir yazıydı bu. Yazıyı okuyan dostum Mehmet Lütfi Şen, hemen telefona sarıldı; birini arayarak sitayişle metinden sözetti. Aradığı kişi, Yeni Şafak Gazetesi’nin Düşünce Günlüğü sayfasını yöneten Âkif Emre’den başkası değildi. Yazıyı gazetede yayınlamayı önerdi Âkif Emre’ye. Zaten elyazısı tek nüshaya da el koydu.

Birkaç gün sonra beni biri aradı. Kendinden emin, kararlı, tenora evrilmeye müsait bir sesle, sevecen ve müşfik bir tonla ilkin kendini tanıttı, ardından hem yazı için, hem de yazıdaki meselelere vukufiyet için teşekkür etti. Sonra beni tanımak istediğini söyledi. Nihayetinde de yazının bazı bölümlerinin Türk okuyucusu için fazla felsefi kaçabileceğini ve o bölümler için tasarruf hakkının miktarını, aynı nazik ama kararlı tarzda sordu:

- Sınırsız!

Cevabını alınca güldü ve “Müslüman entellektüellerde artık pek göremediğimiz bir cömertlik bu.” dedi. “Ve âlicenaplık.” diye sürdürdü sözlerini. “Entellektüeller”deki parantez içindeki ünlemi gördüm sanki telefonun öbür ucundan. Ve tanıma isteğine karşılık gelen birkaç soru daha... Yüzyüze de (Hayır! “Ruberu” demişti.) görüşmek istediğini söyleyerek kapattı.

O kişi Âkif Emre’ydi.

Mahut yazı, Yeni Şafak’ın Düşünce Günlüğü adlı sayfasında dizi hâlinde yayımlandıktan sonra bu kez teşekkür için aradı. Bir miktar daha hasbihâl.

Metnin aslı mı? Bir daha elime geçmedi. Doğrusu artık önemli de değil.

O dönemde bir arkadaş grubuyla ara-sıra 2-3 günlüğüne dağ gezilerine çıkıyoruz. Arkadaşlardan biri:

- Bir dahaki sefere Âkif Emre de aramıza katılacak.

Der demez, tanıyan, tanımayan herkeste bir heyecan, başka bir eda... Sevinenler, gerilenler...

Ama son anda katılamadı Akif Ağabey aramıza. Bizim de ruberu tanışmamız gerçekleşmedi. Kısmet değilmiş.

Nihayet bir ortak tanıdığımızın işyerinde karşılaştık. Tanıştırıldık. Yazıyı hatırladı. Yazı üzerinden de beni. Ve o can yakmayan ironisini patlattı:

- Doğrusu daha ukalâ bir tip bekliyordum.

Belli ki müspet bir hayal kırıklığıydı bu.

İlk izlenimlerim:

Delici ama müşfik bakışlar, niteliğe yönelik bir tecessüs, örtülmeye çalışılsa da bir kâhkül yaramazlığında zaman zaman fişkırmadan duramayan ince bir zekâ, asıksuratlılığa asla dönüşmeyen ölçülü bir tebessüm; gösterilmek istenmeyen bir bilgi birikimi ve ciddiyet, ciddiyet, ciddiyet...

Geri çekildikçe büyüyenlerden.

- Âkif Ağabey'le dostluğunuz nasıl devam etti?

96'nın son aylarında Yeni Şafak'ta haftada bir sinema sayfası hazırlamaya başlamıştım. Dışarıdan.

Sayfamı çatacağım gün gazeteye gidiyor, bir-iki saatte işimi bitiriyorum. Vaktim kalmışsa da gazetenin mutfağındaki bazı arkadaşlarla yarenlik ediyoruz. Nadiren gazeteye uğrayan Âkif Emre'ylese uzun uzun konuşuyoruz. Bazen gazeteye uğramayı tercih etmez, kendisine gönderilen postaları gazeteden alarak Beyazıt civarındaki buluşacağımız yere getirmemi rica ederdi.

Bir gün gazetede sıradışı bir hava sezinledim; aleni bir farklılık, bir heyecan anaforu: Âkif Emre Genel Yayın Yönetmeni olmuş!

Herkes bir taraftan rutin vazifelerini yerine getirmeye çalışıyor, bir taraftan da bu gelişmenin hem gazete için, hem de kendileri için ne gibi değişikliklere yolaçacağını çıkarsama gayretinde.

Elbette çok geçmeden birçok şey rayına oturdu. Gazetenin mutfağı hızla eski temposuna geri döndü. Fakat aynı şey benim için mümkün olmadı. Artık gazeteye gittiğim günlerde orada daha çok kalıyordum. Vaktimin çoğunu da Âkif Emre'nin odasında geçiriyordum. Hatta sayfa günümün dışında da sık sık gazeteye gitmeye başlamıştım. Gazetenin rayına oturmaya direnen işleri yüzünden sohbetimiz sık sık bölünse bile biz, yani aslında az konuşan iki kişi, tuhaf bir sohbet lezzeti tatturuyorduk.

Nihayet fiilen Yeni Şafak'ta çalışmaya başlamıştım. Âkif Emre'nin yıllarca yürüttüğü sayfanın editörü olarak. Söylemeye gerek yok; kendisi Düşünce Günlüğü sayfasını manşet kadar önemserdi. Ne ki bu süreç, itiraf etmek durumundayım, Âkif Emre ile aramıza hafif bir burudet esintisi getirdi. Ben gazetenin o hızlı temposuna ayak uydurma gayretindeyken odasındaki mahut sohbetlerimiz aksamaya başlamıştı. Ben ümmet için önemli saydığım teorik meselelere

odaklanmaya çalışırken gazeteciliğin gereği, gündemdeki sıcak tartışmalara uzak kaldığım farkında değildim.

Ve elbette onun o, ancak bilenlerin kavrayabileceği, Almanlar'ı kışkırtacak kadar müthiş iş disiplini...

Öte yandan, otuzlarındaki bana, yani çıraklık yaşı çoktan geçmiş birine mesleğin inceliklerini alttan alta aşladığının ne kadar farkındaydım acaba?

Entelektüel bir düzeyde başlayan hukukumuz, amir-memur çerçevesindeyken zedelenmeye yüz tutmaktaydı ki şöyle bir şey oldu:

O yıllar, Müslümanların devletin imkânlarından nemalanamadığı yıllar.. O yüzden de gazetenin sahipleri aslında başka işlerden elde ettikleri gelirlerle Yeni Şafak'ı sübvansede etmekte. Belli ki o sıralar işler pek iyi değil. Bir-iki ay maaşımızı alamadık. Veya kısmen alabildik. Uzman bir bekâr olarak evli arkadaşlarla cebimizdekileri üleşiyoruz. Yazı İşleri'nde herkes günlerdir parasız... Canıma tak ediyor. Nasıl yaşayacağız ki! Belki alttan alta kısmen onu da sorumlu tuttuğum için Âkif Emre'nin odasına dalıyorum o hışımla. Bereket odada başka kimse yok.

Yüzümü görür görmez ağzının sol yanıyla bir "Hayrola?" işareti çekti:

- Abi biliyorsun, günlerdir parasızız. Borç alacak kimse de kalmadı içeride. Senden istemeye geldim. Bana ne kadar verebiliyorsan o kadar borç ver.

Dedim. Dedim ama burnumdan dışarı verdiğim hava daha sert şeyler söylemişti aslında. Görmezden geldi bu toyluğumu Âkif Ağabey. Ellerini ceplerine soktu ve her ikisini birden dışarı çıkardı. Birer tavşankulağı gibi dışarı taşan beyaz cep kumaşlarından yere bir tanecik bile toz zerresi düşmemişti.

Tam o ân duydum ruhumun zembereğinden gelen o "tıkkk" sesini. Ve Yeşilçam repliğiyle söyleyelim, ta en başından beri ilişkimiz bir film şeridi gibi geçti gözümün önünden. "Eyvah" dedim içimden; "meğer ben, kaç zamandır başka hiç kimseye benzemeyen bu adama sıradan insan muamelesi çekmekteymişim".

O soğuk duruşun arkasındaki ağabey şefkatini o âna kadar farkedememişim.

Galiba o gün, gerçekten de başka türlü bir insanla karşı karşıya bulunduğumu kabullenebilmişim. Önemsemediği kişiyi kendisinden bile gizlemeyi tercih eden bambaşka bir mizaç. Bir roman kahramanı. Veya Lermontov'un ifadesiyle 'zamanımızın bir kahramanı'.

- Akif Emre'yi anlattığınız yazınızda "hem muhalif olmak, hem de adil ve dürüst kalmak" diyorsunuz. Bu bağlamda Akif Ağabey'in duruşu nasıldı?

Duruş kavramından hareket edelim derseniz. 20. yy'da kendisini idrak etmiş ve bütün bir insanlığın hızla bir yokoluşa sürüklendiği 21. yy'ın ilk çeyreğini görmüş insanların arasından sahiden de bir duruşa sahip, olaylar ve olgular karşısında ânın gereği yerine, eskimeyen ilkelere müracaatı bir hayat anlayışı benimsemiş en fazla üç-beş kişi bulabilirsiniz. Gerisi mi? En iyileri

bile, sahibisini Âkif Emre’de gördüğümüz bu tavrın alaturka bir mukallidi. Yani bir duruş sahibi olmadığı hâlde öyleymiş gibi görünüp bu pozdan fayda devşirmeye çalışanlar... Cumhuriyet Türkiye’si’nin erbab-ı kalemi, yazık ki duruşsuzluğunu bile idrakten aciz. Ama bunu bile bir erdem gibi pazarlamakta mahir.

Âkif Emre’nin insanlığa örnek duruşunun yeterince kavrandığı kanaatinde değilim. Herkesin dilinde bir terane: Âkif Emre muhalifti. İyi de nasıl bir muhaliflikti bu? Meselâ birçoklarına göre ölümü üzerine yazılmış en güzel yazının sahibi Soner Yalçın’ın muhalifliğinden farkı ne Âkif Emre’nin muhalifliğinin? İzaha yeltenen yok.

İlkin şunu söyleyeyim: Fizik derslerinden hatırlayacağınız üçüncü hâlin imkânsızlığı kabulü var ya, işte Âkif Emre bu ilkeyi siyaset dünyasında yerle yeksan eden kişidir bence.

Merak etmeyin, açacağım: Ülkemizdeki insanları hükümetle veya partiyle, hatta devletle ilişkileri bakımından rahatlıkla ikiye ayırabilirsiniz: destekçiler ve muhalifler. Aralarında ufak ton farkı barındırmakla birlikte, özellikle aydınlar, kendilerini illâ ki bu iki kategoriden birine sokmak mecburiyetinde hissetmekte. Hatta hükümet, falan politikasından vazgeçse ve eski uygulamasını bizzat eleştirse bile bazı kimseler için hükümetin bütün söyledikleri, bütün yaptıkları, bütün hesap-kitapları mübarek bir hayırla örülü... Bunun tam karşısındakilere göreyse herşeyden ama her şeyden hükümet sorumlu. Yağmur mu yağdı? Sorumlusu hükümet. Yağmur mu yağmadı? Sorumlusu gene hükümet. Az mı yağdı? Hükümetin kabahati... Çok mu yağdı? Hükümetin ihmalkârlığı... Dikkat ediniz, bu muhalif tavrı yalnızca itikadi bir sapkınlık yok, aynı zamanda psişik bir sapma da saklı. Her gelişmeye kötücül bakmak ve sorumlusunu da hükümet bellek saplantısının adı muhalefet olmuş bizde. Bu muhalefet düzeyi, ne yazık ki iki buçuk yaşındaki çocuğun ebeveynine muhalefetiyle aynı.

Elbette yandaşların tavrı, yani hükümetten sadır olan her işi hayır belleyip alkış tutanların tavrı da en az muhaliflerinki kadar sakat; gene hem itikadi açıdan, hem de ruhi...

Dikkatinizi çekerim, sorunlu bu iki tavrın, tersinden başka bir ortak paydaları daha var: Her ikisi de aslında pozisyonlarını hükümetten nemalanmaya göre belirlemekte. Yandaşlar ya nemalanmanın sürmesi veya artık bir ân önce başlaması için desteklerini esirgemiyorlar, muhalifler de ya nema kapılarının kendileri için kapanmasına kızdıkları veya istikbalde bir daha açılmasından umut kestikleri için böyleler. Bu tespitim çoğunluk için geçerli elbette. Bereket, sağlıklı muhalefet öbeklerine az da olsa sahibiz. Buna da şükür.

Âkif Emre’nin o kendine özgü duruşunun farkı da tam burada ortaya çıkıyor: Üçüncü hâlin imkânsızlığını mümkün kılmasında! Başka bir ifadeyle, Âkif Emre bize, partiye, hükümete, hatta devlete başka türlü bakmanın yolunu açtı: uzakta durmak!

Âkif Emre’nin temsil ettiği muhalefet anlayışı, uzakta durarak en başta nemalanmayı dışlayan, ardından da hiçbir muhalefet tavrının kaldıramayacağı kadar ilkeli ve anlayışlı bir tarzda, ama aynı zamanda elinde neşter tutan operatörün kararlılığı ve ‘acımasızlığıyla’ doğru bildiğini

ifade etmekten geri durmadı. Dış siyasette olduğu kadar iç siyasette de. Zaman zaman kültür politikalarında veya eğitim politikasızlıklarında da... Tam bir ömür, evet.

Hem de hükûmetin yanında veya karşısında değil, uzağında durarak başardı bu tavrı.

- Âkif Ağabey, 1990 model arabasıyla ve yarım kalmış çayı ve poğaçasıyla nasıl mütevazı yaşanır ve nasıl mütevazı ahirete göçülür gösterdi. Bu konuda ne söylersiniz?

Ben arabalardan hiç anlamam. Fakat benim bile farkedebileceğim husus şu: Âkif Emre'nin arabası 90 model değildi. Olması da gerekmiyordu ki tevazuunu muhafaza için! Âkif Emre, üst düzey fırsatlara rağmen orta karar şartlarda yaşamayı tercih eden biriydi. Bu çok daha önemli değil mi? Onun tevazuunu, arabasının marka veya modelinde değil, burada aramak lâzım.

Başka bir ifadeyle tevazu denilince gençler, niçin sadece 90 model arabaya binip binmemeyi anlıyorlar da nice imkân ve fırsata rağmen iktidardan uzak durmayı, birçok mevki ve makamı reddetmeyi, ilkeli kalmak ve az önce sözünü etmeye çalıştığım o duruşu korumak adına, ne bileyim, defalarca davet edilmesine rağmen başbakanın veya cumhurbaşkanının uçağına binmemeyi tercih etmeyi niçin anlamıyorlar acaba? Demem o ki onun tevazuunu gömleğinde, ceketinde veya poğaçasında, yani sahip olduklarında arayacağımıza, ilkeli duruş adına elinin tersiyle reddettiklerinde niçin aramıyoruz?

- Âkif Ağabey, son sosyal medya paylaşımlarından birinde Kudüs'e dikkat çekmişti. Kudüs'te yaşanan son hadiseleri de düşündüğümüzde Âkif Ağabey'in Kudüs hassasiyetine dair neler söylersiniz?

Saraybosna, Keşmir, Kudüs, Arakan, Endülüs, Taşkent, Buhara, Fergana... İslâm tarihinin belli başlı dönemlerinin kilit mekânları... Birçok Müslüman aydına göre bu şehirler, en iyi ihtimalle, günlük gelişmelerin öğrenildiği birer haber malzemesi... Fakat Âkif Emre için, başta Kudüs olmak üzere bu şehirler, büyük bir rüyanın sancak parçalarının dağıldığı köşe-bucaktı. Özellikle de Kudüs... Çünkü Kudüs, bir buçuk milyarlık İslâm âleminin hâli pürmelâlinin resmi... Kudüs meselesindeki tavrıyla Müslümanlar ya yeniden istiklâllerine kavuşacak veya daha kesif bir izmihlâle garkolacak. İsrail'in 70 yıldır istikrarla devam ettirdiği siyaset sonrasında Kudüs günbegün, ânbeân işgal ve yağma edilmekte. Galiba Âkif Emre'deki Kudüs hamasetinin ötesindeki şey, Kudüs'ün temsil ettiği değeri: insanlığın kalbi.

Görüldüğü gibi insanlık da kalbine yenik düşecek... Sanki.

- Hasanali Yıldırım için Âkif Emre demek ne demek?

Geçen iki buçuk aylık sürenin ardından dönüp baktığımda bu 20 yılı aşkın süre boyunca Âkif Emre'nin bendeki en hayati tarafının, benim hayranlıkla müşahede ettiğim tarafının ahlâkı olduğunu söyleyebilirim. Doğrusunu söylemek gerekirse bence Âkif Emre'nin ahlâki tavrı, düşüncelerinden bile kıymetli. Çünkü düşünceler, varlıklarını aslında biraz da olaylara, olgulara ve gelişmelere borçlu. Dolayısıyla iman düzeyine taşınmamış her düşünce, olgulardaki değişikliklerden etkilenmek durumunda. Demek ki insanın düşünceleri değişebilir. Peki ya ahlâkı? Belli bir inançtan, dünya

görüŖünden, hatta imandan hareket eden bir ahlâk, olaylar ve geliŖmeler karŖısında eğilip bükülebilir mi? Farkındaysanız zamanımızda insanların düşünceleeri sabit kalmakta ama ahlâkları en küçük rüzgâra göre deęiŖebilmekte; tersi olması gerekirken. İşte Âkif Emre, belli bir dünya görüşüne, belli bir imana sahiplik bilinciyle eŖya ve hadiseler karŖısında düşünceleerini, muhalfarz esnetse bile ahlâkından hiç taviz vermediği için biricikleŖen bir remz Ŗahsiyet.

Sorunuzun öznel cihetine gelince...

İnsan gafletle malûl bir mahlûk. Sahiplik iddia ettiğimiz Ŗeyler, sanki ilânihaye bizimle birlikte kalacak. Bu gönüllü aldanma mekanizmasıyla donatılmasaydık çıldırırđık belki de. Hâlbuki yok öyle bir Ŗey! İnsan neye sahipse ondan mahrum kalacak. Nitekim 51 yıllık hayatımda benim sahiplik iddia ettiklerimin arasında en asili ve en kıymetlisi, kuŖkusuz Âkif Emre'nin dostluğuydu; Âkif Emre'nin ağabeyliğiydi. Bir daha taklidine bile sahip olamayacağımı bildiğim bir lütuftu bu. Galiba insanoğlunun yeryüzünde unutamayacağı iki acı var: Biri (A...h esirgesin) evlât acısı, öbürü de böylesi bir ağabeylikten mahrum kalma acısı. İlk acı türünü birçok insan yaŖayabilir. Fakat ikincisi, söylemeden edemeyeceğim, istisnai bir ıstırap türü. Öyle ya, kimin Âkif Emre gibi bir ağabeyi vardı ki!

Kum taneleri miktarınca insan tarafından kuŖatıldıęı hâlde tek pusulasından mahrum kalmak benimkisi.

Meğer ne çok seviyormuŖum Âkif Ağabey'imi...